

Stand van zaken bestuurlijke afspraken klimaat en energie

Bijlage bij ledenbrief 29 mei 2024: 'Uitnodiging ALV 26 juni 2024'

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Ontwikkelingen rond het (aanstaande) nieuwe kabinet en landelijke politiek
3. Stand van Zaken per nieuwe randvoorwaarde
  1. Het speelveld en uitvoeringskracht gemeenten op orde
  2. Haalbaar, betaalbaar én rechtvaardig voor de samenleving
  3. We doen het samen en in vertrouwen
  4. Houd koers richting 2050

Inleiding

In 2018 heeft de ALV, onder randvoorwaarden, ingestemd met het Klimaatakkoord en daarmee een aanzienlijk pakket met nieuwe taken binnen energie en klimaat op zich genomen. Sinds deze stap naar voren van gemeenten heeft het klimaatbeleid forse ontwikkelingen doorgemaakt. Er zijn grote onderwerpen bij gekomen, zoals netcongestie (zie daarvoor ook de motie "[Oplossingen voor een overvol stroomnet](#)" van de gemeenten Almere, Schagen e.a.), natuur-inclusief isoleren en de betaalbaarheid, met name voor kwetsbare huishoudens, van de energierekening.

Gemeenten gaan steeds meer van visies en planvorming naar de uitvoering. De forse uitvoeringsmiddelen die vanuit het Rijk beschikbaar zijn gesteld en de (hopelijk) aanstaande invoering van de [Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie](#) en de Wet collectieve warmtevoorziening ((Wgiw en Wcw) geven daarvoor de ruimte. De VNG richt zich dan ook steeds meer op het ondersteunen van de uitvoeringskracht van gemeenten.

Bovenstaande heeft ook geleid tot actualisatie van de VNG-randvoorwaarden bij het klimaatbeleid op de BALV van 1 december 2023. De geactualiseerde randvoorwaarden zijn erop gericht de uitgangspunten van gemeenten te versterken zodat zij hun energie- en klimaatopgaven uit het Klimaatakkoord kunnen uitvoeren en zo een effectieve bijdrage kunnen leveren aan de klimaatopgave. Tevens zorgt de actualisatie ervoor dat de randvoorwaarden waarmee de VNG namens gemeenten werkt op nationaal niveau up-to-date zijn, 5 jaar na ondertekening van het Klimaatakkoord.

De geactualiseerde randvoorwaarden zijn:

1. Het speelveld en uitvoeringskracht gemeenten op orde;
2. Haalbaar, betaalbaar en rechtvaardig voor de samenleving;
3. We doen het samen en in vertrouwen;
4. Houd koers richting 2050.

De geactualiseerde randvoorwaarden zijn een voortzetting, aanpassing en uitbreiding van de eerdere randvoorwaarden. Ze zijn bedoeld als rode draad in de huidige en toekomstige gesprekken van de VNG met het Rijk en met het nieuwe kabinet wanneer dat aantreedt.

Ontwikkelingen rond het (aanstaande) nieuwe kabinet en landelijke politiek

In het onderhandelingsakkoord dat PVV, VVD, NSC en BBB hebben afgesloten willen deze partijen zich houden aan bestaande afspraken rondom klimaat en vasthouden aan stabiel beleid. Stabiel beleid is belangrijk voor gemeenten en voor het algemene doelbereik van de bestaande afspraken.. Toch zien we een aantal verschuivingen binnen het beleid die het doelbereik lastiger maken. Een aantal van deze maatregelen (zoals geen verplichting warmtepomp bij nieuwe cv-ketel; uitsluiten van verplichte labelsprongen voor koopwoningen, windmolens zoveel mogelijk op zee in plaats van op land en de invoering van zero-emissiezones uitstellen om uitzonderingen landelijk te kunnen regelen) raken gemeenten direct. Ook een aantal financiële maatregelen raken het werk van gemeenten. Bijvoorbeeld: een generieke korting op subsidies die ook duurzaamheids subsidies raken; het Klimaatfonds van 35 mld. wordt gekort met 1,2 mld.; en verlaging van de belasting op aardgas.

Belangrijkste is echter dat er (nog) geen extra uitvoeringsmiddelen voor gemeenten beschikbaar zijn gesteld (de Raad voor het Openbaar Bestuur, ROB, pleitte eerder dit jaar voor een toename van ca 200 mln, zie verderop). Ook andere voorstellen – overheveling Spuks naar gemeentefonds met een afslag van 10%, en afschaffen van het stikstof-transitiefonds, waar uitvoering van het klimaatbeleid voor de landbouw onder valt – leiden tot meer druk op de hoeveelheid beschikbare uitvoeringsmiddelen. De VNG mikt op het hernieuwen van bestuurlijke afspraken met het nieuwe kabinet, met aandacht voor bovenstaande kwesties en met name de noodzakelijke toename van de uitvoeringsmiddelen.

Naast het aantredende nieuwe kabinet, liggen er vanuit het demissionaire kabinet de Wgiw en de Wcw voor in het parlement, beide belangrijk voor de regierol van gemeenten. De invoering van deze wetsvoorstellen is nog geen gelopen race en blijft onze aandacht houden richting Eerste en Tweede Kamer. De Tweede Kamer heeft in april ingestemd met de Wgiw. Het onderliggende besluit (Bgiw) zal in samenhang met de Wcw door de Tweede Kamer behandeld worden. Daarna gaat de Wgiw naar de Eerste Kamer. Gezien de brede steun in de Tweede Kamer hebben wij goede hoop dat de Wgiw de eindstreep haalt. De Wcw zal naar verwachting voor de zomer naar de Tweede Kamer worden gestuurd. Beoogde Inwerkingtreding van beide wetten is 1 juli 2025.

Stand van zaken randvoorwaarden

1. Het speelveld en uitvoeringskracht gemeenten op orde

Er zijn nog steeds grote uitdagingen rondom de uitvoerbaarheid van de energietransitie door gemeenten, zoals door de krapte op de arbeidsmarkt, de steeds nijpendere netcongestie, de regels rondom natuur-inclusief isoleren (soortenbescherming) en de beschikbaarheid van materialen. Dit heeft ook effect op de omvang en inzet van uitvoeringsmiddelen.

Achtereenvolgens komende de volgende onderwerpen aan bod:

- 1.1 Uitvoeringsmiddelen en ROB-advies;
- 1.2 Uitvoeringskracht gemeenten;
- 1.3 Duurzame mobiliteit;
- 1.4 Landbouw en landgebruik;
- 1.5 Netcongestie;
- 1.6 Programmeren voor investeren in energiesysteem;
- 1.7 Energieboards;
- 1.8 Groen gasopgave;

1.9 Energiesysteem, NPE & energiewet.

1.1 Uitvoeringsmiddelen en ROB advies

De uitvoeringsmiddelen die het Rijk beschikbaar stelde in de eerste tranche van de Tijdelijke Regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid (hierna CDOKE) hebben de uitvoeringskracht van gemeenten sterk verbeterd. De CDOKE is gebaseerd op het advies “van Parijs naar Praktijk” uit 2021 van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en het onderhavige kostenonderzoek door AEF. Omdat er ten tijde van dit onderzoek nog veel onduidelijkheid bestond over de daadwerkelijke uitvoeringskosten adviseerde de ROB een evaluatie en herijking van de uitvoeringskosten in 2024.

Op verzoek van de verschillende overheden is het ROB in 2023 gestart met de herijking. Na de val van Rutte IV is op mede ons verzoek het onderzoek versneld zodat het tijdig klaar was voor een volgend kabinet aantrad.

Het onderliggende financiële onderzoek is door AEF en Improven uitgevoerd met grote betrokkenheid van de VNG, gemeenten en andere decentrale overheden. Op 28 maart 2024 heeft ROB het nieuwe advies gepubliceerd: “Koersen op Klimaatneutraal”.

Het nieuwe onderzoek laat zien dat de daadwerkelijke kosten hoger uitvallen dan in 2021 is geraamd (ca 200 mln. gemiddeld per jaar). Dit heeft o.a. te maken met beter inzicht in de omvang van de al bestaande taken en aangescherpte ambities maar ook met nieuwe taken zoals de ontwikkeling van publieke warmtebedrijven, het aanpakken van netcongestie en integraal programmeren, en de inzet op soortenbescherming. De ROB adviseert in het advies om de benodigde extra middelen snel beschikbaar te stellen en daarbij ook snel ‘meer’ en langdurige zekerheid te verschaffen aan gemeenten. Over de wijze van bekostiging sluit de ROB aan bij de bestaande systematiek van een brede doeluitkering gecombineerd met planfinanciering. Een bekostigingswijze waarbij specifieke plannen van gemeenten worden bekostigd.

Naast de uitvoeringsmiddelen gericht op ambtelijke capaciteit was onderdeel van het ROB-onderzoek ook de investeringsopgave van gemeenten gerelateerd aan hun klimaatopgave. Conclusie van ROB was dat in dit tijdsbestek er onvoldoende duidelijkheid over die kosten kon worden geboden en dat er meer onderzoek nodig is. De ROB adviseert echter dat het rijk ook voor deze kosten reeds een deel van de benodigde middelen uitkeert, zodat ontwikkelingen bij gemeenten van start kunnen gaan .

Het ROB hecht in het advies ook veel waarde aan een goede dynamiek tussen decentrale uitvoering en centrale regie waarbij de gewenste beleidsvrijheid blijft bestaan, maar de centrale doelstellingen niet uit het oog worden verloren. Daarom adviseert de ROB de onderlinge samenwerking tussen nationale programma’s en decentrale overheden te intensiveren en specifiek aandacht te vestigen op het onderling uitwisselen van kennis en expertise. Daarnaast adviseert de ROB in te zetten op de implementatie van een nationale monitorings-systematiek met eenduidige indicatoren voor het decentrale klimaat- en energiebeleid (naar gelijk het regie- en monitoring model van de NP RES). Een dergelijke regierol vanuit de Rijksoverheid moet tevens kunnen voorzien in de spreekwoordelijke ‘stok achter de deur’ voor wanneer het klimaat- en energiebeleid op decentraal niveau onvoldoende voortgang boekt.

Verder adviseert het ROB om de uitkering via één brede doeluitkering te laten verlopen (minder Spuks) en jaarlijks te inventariseren welke nieuwe taken erbij zijn gekomen.

Met het Rijk en andere overheden werken wij deze aanbevelingen verder uit. Na publicatie van het onderhandelingsakkoord van PVV, VVD, NSC en BBB heeft het Rijk de VNG geïnformeerd dat de appreciatie van het ROB advies aan het volgende kabinet is.

1.2 Uitvoeringskracht gemeenten

De VNG spant zich op verschillende manieren in om de uitvoeringskracht van gemeenten in de energietransitie te versterken. Dit doen we via goed bezochte oploopjes, lezingen, masterclasses voor ambtenaren en bestuurders, essays en de opbouw van een lerend netwerk.

De groeiende beschikbaarheid van kennis en informatie levert een belangrijke bijdrage aan het vergroten van het (gemeentelijk) handelingsperspectief. Hier geven we 2 voorbeelden. De Datavoorziening Energietransitie Gebouwde Omgeving (DEGO) is verder uitgebreid, waarmee de informatiepositie van gemeenten verder is versterkt. Daarnaast hebben wij op verschillende manieren onderzocht hoe wij verder kunnen inspelen op de ondersteuningsbehoefte van gemeenten. Deze inspanningen hebben o.a. geleid tot het ROB advies eind maart. Daarnaast hebben we met het Rijk aanvullende afspraken gemaakt over de inzet van de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO), waarmee de lokale uitvoerbaarheid verder wordt geborgd: klimaatmaatregelen die gemeenten raken worden met behulp van een UDO aan ons voorgelegd. De UDO's worden naar verwachting ook een belangrijk instrument bij de tussentijdse actualisaties van de benodigde uitvoeringsmiddelen.

1.3 Duurzame mobiliteit

Als VNG hanteren we bij de verduurzaming van mobiliteit de Trias Mobilica als uitgangspunt, De Trias Mobilica richt zich op verminderen, veranderen en verduurzamen van mobiliteit. Vanuit dat principe streven we naar verminderen en veranderen: een niet gereden kilometer hoeft namelijk ook niet geëlektrificeerd (verschoond) te worden. Op verschillende vlakken werken we met het Rijk, IPO en andere partijen samen om de klimaatdoelstellingen op mobiliteit te behalen. Daarbij merken we dat de beleidsinstek van het ministerie vooral gericht is op elektrificatie en daarmee vooral ziet op de laatste stap van de Trias Mobilica (verschonen). Daarmee komen de doelstellingen voor 2030 in beeld, maar is er nog geen houdbare lange termijnstrategie. We blijven ons inzetten voor een integraal duurzaam mobiliteitsbeleid.

1.4 Landbouw en landgebruik

In de 'Bestuurlijke afspraken Klimaat en Energie' uit 2022 is vastgelegd dat de aanpak voor Landbouw en Landgebruik uit het Klimaatakkoord wordt ondergebracht bij het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Het doel van dit programma is een integrale aanpak voor emissiereductie van CO2 en stikstof, alsmede het borgen van de waterkwaliteitsdoelen zoals die zijn vastgelegd in de Kader Richtlijn Water. Het programma werkt met generiek beleid, zoals de uitkoopregelingen, maar vooral met een gebiedsgerichte aanpak. Het is daarbij zaak dat gemeenten voldoende worden geëquipeerd om zo'n gebiedsproces mede te begeleiden en dit vast te leggen in omgevingsvisies of –plannen. Specifiek voor het landgebruik in Veenweidegebieden is een (publiekprivaat)-programma opgezet om via peilverhoging te komen tot minder broeikasgassen.

De VNG heeft haar inzet vastgelegd in de position paper landelijk gebied. Naast het halen van de wettelijke reductiedoelen staan ook leefbaarheid en herstel van vertrouwen tussen inwoner en overheid voorop. Voor de glastuinbouw is het 'Convenant Energietransitie Glastuinbouw 2022-2030' van belang dat is afgesloten tussen Rijk, brancheorganisatie Glastuinbouw Nederland en de triplehelix Stichting Greenports Nederland. Partijen spreken in dit convenant de ambitie uit dat in 2040 de glastuinbouw klimaatneutraal en rendabel is. Voor de uitvoering is een budget van 391 miljoen euro gereserveerd. De

rol van gemeente is vooral het faciliteren en stimuleren van gebiedsprocessen, zodat glastuinbouwbedrijven versneld kunnen moderniseren. Uiteindelijk dient zo'n gebiedsproces ook ruimtelijk te worden vastgelegd in een omgevingsvisie of -plan.

1.5 Netcongestie

Het aanbod van én de vraag naar elektriciteit nemen sneller toe dan de uitbreiding en versterking van de energie-infrastructuur. De problemen op de elektriciteitsnetten raken burgers en bedrijven. Inmiddels ondervinden gemeenten in toenemende mate de gevolgen van deze netcongestie. Zo kunnen in de regio Flevopolder, Gelderland en Utrecht woonwijken niet worden aangesloten op het net, kunnen bedrijven niet uitbreiden en verduurzamen en kunnen projecten voor hernieuwbare energie niet worden aangesloten op het stroomnet.

De netcongestie problematiek vraagt om een stevige en gezamenlijke aanpak van overheden, netbeheerders en netgebruikers. De inzet vanuit de VNG op dit dossier is breed; we zijn aangesloten bij het Landelijk Actie Programma Netcongestie op alle lijnen. Het programma richt zich op drie hoofddoelen:

- **Sneller bouwen** – sneller realiseren van netuitbreidingen. Aanpak waarin Rijk, provincies en gemeenten en netbeheerders verschillende projecten in een gebied in samenhang aansturen;
- **Sterker sturen** – sturen op betere benutting van het net. Met regelgeving, contractvormen, nettarieven, etc. Door ACM, netbeheerders, Rijk in samenspraak met netgebruikers;
- **Vergroten flexibele capaciteit** – publiek-private acties voor slimme oplossingen. Industrieën en bedrijven ontwikkelen en benutten flexibel energiegebruik. Door netgebruikers, netbeheerders, Rijk, provincies, gemeenten en ACM.

Uitbreiding van het lokale stroomnet is nodig om gebouwen te verduurzamen, het toenemend aantal zonnepanelen aan te sluiten en elektrische voertuigen op te laden. Hele wijken, buurten en dorpen moeten de komende jaren worden voorzien van nieuwe stroomkabels en transformatorhuisjes. Bij het realiseren van deze trafohuisjes stelt de netbeheerder vergaande eisen. VNG maakt zich hard voor een goede, onderlinge samenwerking en een regierol voor gemeenten in de verschillende ruimteclaims en met grip op de ondiepe ondergrond.

1.6 Programmeren voor investeringen in energiesysteem

In iedere provincie wordt het energiesysteem in samenhang met ruimtelijk-economische opgaven geprogrammeerd door provincie, gemeenten en netbeheerder(s). Dit gezamenlijke proces vertaalt zich in een lijst van prioritaire energie-infrastructuurprojecten: het Provinciale Meerjareninvesteringsprogramma Energie & Klimaat (pMIEK). Netbeheerders prioriteren de projecten met pMIEK-status in hun Investeringsplannen (IP's) en overheden spannen zich binnen hun bevoegdheden in om projecten te versnellen.

Inzet VNG: vroegtijdige en actieve betrokkenheid van gemeenten borgen. De provincie heeft de wettelijke taak om een pMIEK op te stellen en hierbij gemeenten en netbeheerders goed te betrekken. Maar in veel provincies blijkt het een uitdaging om gemeenten te betrekken.

De actualiteiten op dit dossier zijn als volgt:

- Hiervoor heeft de VNG financiële middelen uit het landelijke Klimaatfonds weten te reserveren zodat in iedere provincies meerdere procesbegeleiders kunnen worden ingehuurd om gemeenten te ondersteunen bij het pMIEK-proces;
- De VNG is lid van de interbestuurlijke werkgroep integraal programmeren. Deze werkgroep start een leertraject om provincies en gemeenten te begeleiden in het opstellen van hun energievisie;

- De interbestuurlijke werkgroep integraal programmeren stelt een pMIEK-handleiding op die als bijlage bij de Samenwerkingsovereenkomst MIEK wordt gevoegd. Deze handleiding beschrijft wat de minimale vereisten zijn aan het proces om te komen tot een pMIEK.

1.7 Energyboards

De Energyboards houden zich bezig met de coördinatie, afstemming en samenhang van alle energiesysteem gerelateerde zaken op provinciaal niveau. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om vraag en aanbod van energie, energieflexibiliteit, en energie-infrastructuur. De Energyboards bevinden zich onder de regie van provincies. Het is de intentie dat in een Energyboard (kern)gemeenten, provincie, regionale netbeheerder(s), TenneT, Gasunie en EZK zitting nemen.

De inzet vanuit de VNG: er wordt in samenwerking met het IPO een landelijk afsprakenkader Energyboards opgesteld. Belangrijk aandachtspunt voor de VNG is het mandaat dat deelnemende gemeenten hebben om namens andere gemeenten besluiten te nemen. Daarvoor hebben we samen met IPO en EZK vanuit de werkgroep integraal programmeren (WIP) een bestuurlijke netwerk energiesysteem met bestuurders opgezet.

1.8 Groen gas

Samen met het ministerie van EZK, IPO en UvW verkent VNG een gezamenlijke en integrale aanpak in de groen gasopgave. We werken in afstemming met het (Rijks-)Programma Groen Gas concrete actiepunten uit rond een realistische en duurzame beschikbaarheid van biograndstoffen, de ruimtelijke inpassing van klein- tot grootschalige vergisters en de mogelijke betrokkenheid en inzet van de decentrale overheden hierin.

Belangrijke aandachtspunten vanuit de VNG zijn de samenhang met andere opgaven in de ruimtelijke ordening en de landbouw, en de VTH-rol rond milieu- en omgevingseffecten. Een dilemma dat de VNG agendeert, is de uiteindelijke toepassing van het schaarse groen gas in de lokale warmtetransitie. Er is duidelijkheid nodig over de inzet van groen gas in de gebouwde omgeving.

1.9 Energiesysteem, NPE & energiewet

Het energiesysteem verandert fundamenteel, wordt minder centraal en meer decentraal, ontwikkelt van vraag naar aanbod gestuurd en de onderlinge afhankelijkheid tussen de modaliteiten binnen het energiesysteem nemen toe. Bij het integrale energiesysteem gaat het om, het borgen van de publieke belangen door keuzes te maken over dit samenspel van bron-infrastructuur-afnemer van de verschillende energiemodaliteiten/energiedragers.

De VNG zet in op het stimuleren van een decentraal energiesysteem. Energie delen biedt voor inwoners en bedrijven een aantal grote maatschappelijke voordelen:

- Lagere kosten;
- Meer eigenaarschap voor de burger;
- Rechtsgelijkheid;
- Oplossing netcongestie;
- Energie delen kan een alternatief zijn voor salderen.

Nationaal Programma Energie (NPE)

De komende periode zullen veel activiteiten plaatsvinden waarbij we interbestuurlijk – en vanuit de VNG met gemeenten samen – de ideeën uit het NPE gaan vertalen naar het decentrale niveau.

Een stap naar voren betekent dat wij het Rijk helpen in het ontwikkelen van een samenhangend verhaal. En daarbij formuleren welke elementen daarin voor ons cruciaal zijn:

- Dat de financiële prikkels rondom lokale keuzes; van gemeenten, van inwoners, van bedrijven, zodanig zijn dat dat gedrag dat in het publiek belang is ook het meest aantrekkelijke is;
- Integraliteit over verschillende energiemodaliteiten;
- Betaalbaarheid en energierechtvaardigheid;
- Een systeem waaraan iedereen kan meedoen.

Energiewet

De VNG vindt dat de Energiewet zoals die nu is voorgelegd, de Europese richtlijnen voor het ontwerp van een decentraal energiesysteem met een actieve rol van consument als producent, onvoldoende heeft opgenomen. We willen dat in deze wet ruimte komt voor:

- Energie delen: zodat inwoners, bedrijven en/of lokale overheden zelf opgewekte energie gelijktijdig en lokaal met elkaar kunnen uitwisselen zonder tussenkomst van een traditionele energieleverancier;
- Ruimtelijk sturen op vraag en aanbod door gemeenten.

De VNG heeft daarvoor twee amendementen opgesteld en een position paper verspreid onder Kamerleden. Zie hiervoor <https://vng.nl/sites/default/files/2024-04/position-paper-energiewet.pdf>

2. Haalbaar, betaalbaar én rechtvaardig voor de samenleving

2.1 Haalbaarheid + rechtvaardigheid voor samenleving

Op de BALV van 1 december 2023 is de randvoorwaarde van rechtvaardigheid toegevoegd aan het bestaande devies van haalbaar en betaalbaar. Dit betekent dat rechtvaardigheid als zodanig ook standaard wordt meegenomen in de monitoring en toetsing van het klimaatbeleid. Dit in nauwe afstemming met de mogelijkheden bij gemeenten, Rijk- en andere instituties.

2.2 Betaalbaarheid

De betaalbaarheid heeft binnen het Klimaatakkoord vooral betrekking op de verduurzamingsopgaven van de Gebouwde Omgeving. Hierin speelt rechtvaardigheid ook een relevante rol.

Onderzoek naar betaalbaarheid

Berenschot voert in opdracht van VNG en BZK een onderzoek uit om te komen tot landelijke kaders voor betaalbaarheid. Hiermee weten gemeenten wanneer ze de betaalbaarheid voldoende borgen in het geval ze de aanwijsbevoegdheid uit de Wgiw inzetten. Naar verwachting is dit onderzoek rond de zomer gereed. Dit onderzoek zal mogelijk ook worden gebruikt voor de uitwerking van de Wgiw en Bgiw.

Betalbaarheid warmtenetten

BZK en EZK werken met betrokkenheid van VNG en IPO aan de betaalbaarheid voor warmtenetten zodat het aansluiten op een warmtenet aantrekkelijker wordt en de kosten voor bestaande gebruikers betaalbaar blijven.

3. We doen het samen en in vertrouwen

3.1 Relatie Rijk <> VNG

De uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen en de formatie die zijn einde nadert betekenen mogelijk een andere gespreksdynamiek met het Rijk in de komende kabinetsperiode. Centraal in onze boodschap aan de landelijke politiek is de noodzaak van een voorspelbare en betrouwbare overheid, waarbij de energietransitie noodzakelijk is om een aantal grote uitdagingen waar Nederland voor staat het hoofd te kunnen bieden. Denk daarbij aan bestaanszekerheid, voldoende beschikbaarheid van (kwalitatieve) woningen, toekomstperspectief voor het bedrijfsleven. We zien dat ook in het onderhandelingsakkoord wordt vastgehouden aan relatief stabiel klimaatbeleid. Dit is belangrijk om samen verder te kunnen op dit dossier. We kijken uit naar de samenwerking met het nieuwe kabinet.

We willen in het gesprek met het Rijk nadrukkelijk ook de onderlinge relatie benoemen. In de bestuurlijke afspraken van 2022 is opgenomen dat we gelijkwaardig samenwerken met het Rijk, provincies en waterschappen als één overheid met een coherent verhaal voor de samenleving. Die afspraak willen we met het nieuwe kabinet vervolg geven. Waarbij we werken vanuit vertrouwen bij uitvoering door gemeenten en vertrouwen op de deskundigheid en ervaring van gemeenten. We doen waar kan een 'stap naar voren'. We verwachten samenhangend beleid.

4. Houd koers richting 2050

In het onderhandelingsakkoord houden PVV, VVD, NSC en BBB vast aan stabiel klimaatbeleid en erkennen zij dat burgers en bedrijven moeten weten waar ze aan toe zijn. Gemeenten vallen daar ook onder. Stabiliteit bevordert de haalbaarheid, uitvoerbaarheid en het handelingsperspectief van gemeenten. Het is positief dat deze partijen willen vasthouden aan bestaande afspraken. Maar ook daarbinnen is het bewaken van de stabiliteit van belang, bijvoorbeeld bij het opstellen en uitwerken van maatregelen. We zullen in gesprekken met het nieuwe kabinet streven naar consequent, koersvast en voorspelbaar beleid voor de lange termijn waarvan de uitvoering kan worden doorgezet over kabinetsperiodes heen. Zodat we ook nu al kunnen kijken wat er na 2030 nodig is om energie- en klimaatdoelstellingen te behalen.